

- визначає професійні вимоги до керівників, головних бухгалтерів фінансових установ та може вимагати звільнення з посад осіб, які не відповідають установленим вимогам для зайняття цих посад;
- веде Єдиний державний реєстр страховиків (перестраховиків);
- визначає порядок реєстрації страхових та перестрахових брокерів і веде державний реєстр страхових та перестрахових брокерів, видає свідоцтва про включення страхових та перестрахових брокерів до цього реєстру;
- визначає порядок формування статутного фонду страховика цінними паперами, що випускаються державою, за їх номінальною вартістю;
- затверджує положення про централізовані страхові резервні фонди;
- здійснює контроль за платоспроможністю страховиків відповідно до взятих ними страхових зобов'язань перед страхувальниками;
- виконує інші функції відповідно до покладених на неї завдань.

Таким чином, можна стверджувати, що реформоване законодавство, яке визначає адміністративно-правовий статус органів державного страхування, фактично адаптоване під сучасні вимоги та реалії адміністративного законодавства і права. У той самий час уявляється актуальним прийняття спеціального закону, який би регламентував статус органів державного страхування та порядок його проведення. Це б дозволило уникнути паралельного адміністрування страхування з боку центральних органів виконавчої влади та відповідало б новій доктрині адміністративного законодавства та права [4].

Література

1. Про страхування: Закон України від 7.03.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18. – Ст. 78.
2. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2006 р. // Офіційний вісник України. – 2007. – № 1. – Ст. 26.
3. Про Положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України: Указ Президента України від 04.04.2003 р. // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 71.
4. Авер'янов В. Нова доктрина українського адміністративного права: концептуальні позиції: [Щодо питання подальшого реформування національного адміністративного права та розв'язання решти дискусійних питань у сфері адміністративної правотворчості та праворозуміння] // Право України. – 2006. – № 5. – С. 11-17.

УДК 341.63:347.799.6(477)

Ю.В. Семаніва

ПРАВОВИЙ СТАТУС МОРСЬКОЇ АРБИТРАЖНОЇ КОМІСІЇ ПРИ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВІЙ ПАЛАТІ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження правового статусу морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті (далі – МАК) обумовлюється загальними тенденціями розвитку недержавних форм розгляду морських спорів як в Україні, так і у світовому суспільстві. Останнім часом постійно діючі морські арбітражі

набувають особливої популярності серед учасників торговельного мореплавства.

За своїм походженням само по собі слово «*arbitrage*» має французьке коріння та перекладається як «третейський суд». Арбітраж розуміють як спосіб мирного вирішення спорів, що розглядаються відповідними, спеціально уповноваженими на це органами – арбітражними судами. Ідеї вирішення спорів між підприємцями без участі держави шляхом третейського судочинства, тобто шляхом звернення до відомих та поважних людей, стільки ж років, скільки і самій комерції. Легітимність третейських процедур базується на свободі, волі та діях самих сторін, їх автономії в господарській діяльності [1, с. 135].

В Україні постійно діє самостійна арбітражна установа (третейський суд) – Морська арбітражна комісія при Торгово-промисловій палаті України. Правова регламентація діяльності МАК встановлена Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж», Регламентом МАК, затвердженим Рішенням Президії Торгово-промислової палати України від 17.04.2007 р., протокол № 18(1) [2, 3, 4].

Чинним законодавством України МАК було наділено повноваженнями щодо вирішення спорів, які впливають з договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають із торгового мореплавства, незалежно від того, чи є сторонами таких відносин суб'єкти українського та іноземного або лише українського чи тільки іноземного права. Зокрема, Морська арбітражна комісія вирішує спори, що впливають із відносин:

- 1) щодо фрахтування суден, морського перевезення вантажів, а також перевезення вантажів у змішаному плаванні (ріка – море);
- 2) щодо морського буксирування суден та інших плавучих засобів;
- 3) щодо морського страхування і перестрахування;
- 4) пов'язаних із купівлею-продажем, заставою та ремонтом морських суден та інших плавучих засобів;
- 5) з лоцманської і льодової проводки, агентського та іншого обслуговування морських суден, а також суден внутрішнього плавання, оскільки відповідні операції пов'язані з плаванням таких суден морськими шляхами;
- 6) зв'язаних з використанням суден для здійснення наукових досліджень, видобування корисних копалин, гідротехнічних та інших робіт;
- 7) щодо рятування морських суден або морським судном судна внутрішнього плавання, а також щодо рятування в морських водах судном внутрішнього плавання іншого судна внутрішнього плавання;
- 8) зв'язаних з підніманням затонулих у морі суден та іншого майна;
- 9) зв'язаних із зіткненням морських суден, морського судна внутрішнього плавання, суден внутрішнього плавання в морських водах, а також із заподіянням судном пошкоджень портовим спорудам, засобам навігаційної обстановки та іншим об'єктам;
- 10) зв'язаних із заподіянням пошкоджень рибальським сітям і іншим знаряддям лову, а також з іншим заподіянням шкоди під час здійснення морського рибного промислу.

Поряд з вищенаведеними повноваженнями Морська арбітражна комісія вирішує також спори, що виникають у зв'язку з плаванням морських суден і суден внутрішнього плавання по міжнародних ріках, у випадках, вказаних у цій статті, а також спори, пов'язані із здійсненням суднами внутрішнього плавання закордонних перевезень [2, 3, п. 2].

Морська арбітражна комісія приймає до розгляду спори за наявності письмової угоди між сторонами про передачу їх на вирішення Комісії. Арбітражна угода може бути укладена у формі арбітражного застереження в основному договорі або у вигляді окремої угоди. Комісія приймає до розгляду також спори, що їх сторони зобов'язані передати на її вирішення внаслідок міжнародних договорів [2, 3, п. 2].

Заслугує на увагу також сама структура МАК.

Арбітрами МАК можуть бути особи, призначені сторонами, або особи, призначені Президентом Торгово-промислової палати України. Сторони мають право на свій розсуд призначити кількісний склад арбітрів та процедуру їх призначення. Президія Торгово-промислової палати України за поданням Президії МАК затверджує Рекомендаційний список арбітрів строком на 5 років. Арбітрами МАК можуть бути як громадяни України, так і громадяни інших держав та особи без громадянства [4, ст. 5]. Ще із Соломонових часів визначальним фактором у виборі арбітру є його професіоналізм [5, с. 15].

У складі МАК також створено спеціальний дорадчий орган – Президію МАК. До компетенції Президії належать здійснення аналізу арбітражної практики, розгляд питань щодо поширення інформації про діяльність МАК, питання щодо налагодження чи розвитку міжнародних зв'язків та інші питання, що стосуються внутрішньої організації діяльності МАК. Саме Президія МАК подає на затвердження Президії Торгово-промислової палати України Рекомендаційний список арбітрів МАК. До складу Президії за посадою входять Голова МАК та заступники Голови МАК, два члени МАК, яких призначає Президія Торгово-промислової палати України строком на 5 років зі складу Рекомендаційного списку арбітрів МАК. Головою президії МАК є Голова МАК. Рішення Президії МАК приймаються простою більшістю голосів [4, ст. 6].

Виходячи з вищевикладеного, можна дійти висновку про те, що правовий статус МАК досить чітко визначений чинним законодавством України. Разом з тим слід взяти до уваги той факт, що вищезазначені положення чинного законодавства були запозиченні з визначення МАК та організації роботи МАК ще з радянських часів. За часів існування Радянського Союзу на всій його території функціонували лише два постійно діючих третейських суди: Арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті СРСР та Морська арбітражна комісія, яка діяла також при Торгово-промисловій палаті СРСР. Враховуючи «залізну завісу», яка відділяла СРСР від усього світу, на той час розвиток та усвідомлення ролі третейського судочинства було неможливим. Мабуть, саме тому, незважаючи на певні зусилля з боку державного арбітражу Радянського Союзу, третейське вирішення внутрішніх спорів не отримало на той час належної уваги, а відтак і свого подальшого розвитку.

При визначенні правового статусу МАК слід пам'ятати, що МАК як третейський суд не входить до судової системи України, рішення (ухвали) МАК не постановляються іменем України [6, ст. 125; 7, ст. 3].

Разом з тим рішення МАК є різновидом «класичного третейського суду», тобто рішення МАК є обов'язковими до виконання для сторін. Рішення МАК набирає чинності з дати його винесення. Рішення МАК виконується сторонами добровільно, у строк, встановлений у рішенні. Якщо рішенням не встановлено строк його виконання, воно підлягає негайному виконанню.

Третейські суди не входять до судової системи України (ст. 3 Закону України «Про судоустрій України») і не є обов'язковими для виконання всіма фізичними та юридичними особами, крім сторін третейського розгляду.

Література

1. Юридична енциклопедія: У 6 т. Т. 3 / Гол. ред. Ю.С. Шемшученко; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К.: Укр. енциклопедія, 1998. – 741 с.
2. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України № 4002-ХІІ від 24.02.1994 року // ВВРУ. – 1994. – № 25. – Ст. 198.
3. Положення про Морську арбітражну комісію при Торгово-промисловій палаті України: Додаток до Закону України № 4002-ХІІ від 24.02.1994 року // ВВРУ. – 1994. – № 25. – Ст. 198.
4. Регламент Морської арбітражної комісії: Рішення Президії Торгово-промислової палати України від 17.04.2007 р., протокол № 18(1) // www.rada.gov.ua.
5. Брехова Н.А. Современные международно-правовые средства разрешения морских споров // Морское право. – 2004. – № 1.
6. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР // ВВРУ. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
7. Про судоустрій України: Закон України № 2531-ІІІ від 21.06.2001 року // ВВРУ. – 2002. – № 27-28. – Ст. 180.
8. Братківський К., Іванченко О. Правовий статус третейських судів // Юрид. газ. – 2005. – № 7(43).

УДК 342.925(477)

К.О. Гарагата

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЮРИСДИКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ В КОДЕКСІ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

Із запровадженням адміністративної юстиції в Україні постала проблема правильного встановлення підсудності адміністративних судів. Це викликає необхідність чіткого визначення та узгодження юридичних термінів, які використовуються в Кодексі адміністративного судочинства України (далі – КАС), зокрема «публічно-правові відносини», «публічно-правовий спір», «суб'єкт владних повноважень» тощо.

КАС розкриває підсудність справ адміністративним судам через поняття «публічно-правовий спір», яке є занадто широким за змістом, що зумовлює неоднозначне його розуміння. Більш того, термін «публічно-правовий спір»